

Japon Geleneksel Giysisi Kimono Hakkında Bazı Tespitler

Özlem GÜNEŞ¹, Müzeyyen Melike ESİN²

¹ Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi,
E-Posta: ozlem.gunes@izu.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Doktora Programı,
E-Posta: esin.muzeyyen@std.izu.edu.tr.

Öz

Kimono festivallerde ve resmi mekanlarda her yaşta giyilen, geçmişten günümüze gelen Japon ulusal giysisidir. Japonlar geleneklerine bağlı bir halk olarak giyim kuşam konusunda örf ve adetlerini sürdürmüşler ve modern zamanlara taşımışlardır. Kimono, Japon kültürünü ve kimliğini yansıtan önemli bir öge olarak dünya modasını etkisi altına almayı başarmıştır.

Bu çalışmada, Japon toplumuna özgü bir karaktere sahip kimononun kullanım alanları, farklı modelleri ve kumaş desenleri göz önüne alınarak incelenmeye çalışılmış, böylece kimononun tarihini ve giyim kurallarını merak eden araştırmacıların konu hakkında fikir sahibi olmalarını amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Kimono, Giyim, Gelenekler, Festivaller

Some Remarks on the Japanese Traditional Clothing Kimono

Abstract

Kimono is a Japanese national dress from past to the present, worn at all ages in festivals and public places. Japanese people have maintained their traditions and dependent on and carried them to modern times. Kimono has succeeded in influencing the world fashion as an important element that reflects the Japanese culture and identity.

In this study, kimono has been studied regarding to Japanese cultural character, areas of usage, its different models and fabric patterns. The purpose of this study is to give a brief idea to researchers who are interested to the history of kimono and the rules of clothing.

Keywords: Japan, Kimono, Clothing, Traditions, Festivals

Giriş

Kimononun Kısa Tarihi

Kimono T şeklinde, avak bileğine kadar uzanan düz hatlı, vakalılı, uzun kollu ve geniş kumas kusakla önden çapraz birleştirilen hem kadınların hem de erkeklerin giydiği Japonya'nın geleneksel uzun giysisidir (Güvenç, 2010;421). Japonca'da kimono kiru "giymek" ve mono "şey" kelimelerinin birleşmesinden meydana gelir ve "giyilen eşya" anlamına gelir (Imperatore ve Maclardy, 2001; 8). Geleneksel kıyafetler içinde buldukları toplumun izlerini taşıdıkları için günümüz kıyafetlerinden ayrıldılar. Japonlar, geçmişten günümüze hem kültürleriyle hem de sanatlarıyla tüm dikkatleri üzerlerine çekmeyi başarmış bir toplumdur. Çin kültüründen etkilenerek giymeye başladıkları kimonoya kendi kültürlerinin özelliklerini katan Japonlar, bu giyim geleneğini daha da ileri taşıyarak Japon kimliğine özgü bir tarz oluşturmuşlardır. Bu makalede geleneksel Japon kıyafeti kimononun tarihçesi, aksesuarları, modelleri, kumaşları ve kullanım alanları hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

1

Kimono hakkındaki ilk deytaylı bilgiye Heian Dönemi'nde (794-1185) Murasaki Shikibu tarafından yazılmış ilk roman olma özelliği taşıyan edebi eserden ulaşıyoruz. Yazar eserinde, Heian Dönemi'nde sarayda giyilen giysilerden bahsederken, tapınlarda bulunan kumaşlardan dikilmiş kadın kimonolarını detaylı bir şekilde tasvir eder. Kısa kol anlamına gelen *kosode* adlı Çin'in geleneksel giysisinden etkilenerek giydikleri kıyafet, bugün giyilen kimonoların ilk halini oluşturur. Kamakura Dönemi'nde (1185-1333) kosode askeri ve savaşçı kesim tarafından da giyilmekteydi. Edo Dönemi'nde (1603-1868) toplum; yöneticiler, tüccarlar, zanaatkârlar, çiftçiler ve soylu asker sınıfı samuraylardan oluşmaktaydı. İnsanlar giydikleri kıyafetleriyle sınıflara ayrılmaktaydılar. Bu dönemde toplumda giyim kuşam kurallarının keskin bir şekilde belirlendiğini görmekteyiz. En güzel kimonoyu seçmek için yarışmalar düzenlenirdi, bu yarışmalarda zarıflığın göstergesi olarak bazen en sade kimonolar öne çıkardı. 17. yüzyılda masrafları kısmak için yüksek rütbe sahibi kişiler, daha alt rütbedeki insanlarından kendilerini ayırmak için gösterişli kıyafetler giymelerini engelleyici önlemler alındı. Böylelikle üst sınıfa mensup kişiler kendilerini ayırt edebilmek adına, pahada düşük ama desende daha sanatsal kumaşlardan kimonolar giymeye başladılar. Böylelikle bu dönem kimono kumaşlarında en seçkin geleneksel desenlerin ortaya çıkmış olduğunu görmekteyiz. 1853 yılında Japonya limanlarını uluslararası ticarete açtıktan sonra kimono desenlerinde Batı kültürünün etkileri görülmeye başlanmıştır. Meiji Dönemi'nde (1868-1912) Sanayi Devrimi'ne ayak uydurmaya çalışan Japon tekstili de makineleşince, Japonlar yeni kimono üretim teknikleri oluşturarak,

¹ Terry Satsuki Milhaust, **Kimono A Modern History**, Reaktion Books, 2016, s.15.

makine dokuması ve boyaması karşısında geleneksel kimono üretimini sürdürmüşlerdir. Taisho Dönemi'nde (1912-1926) 1923'de büyük Tokyo depreminde birçok eski kimono kaybolmuştur. Hazır giyim sektörü de sekteye uğradığı için geleneksel Japon kimono üretimi tekrar ivme kazanmıştır. Showa Dönemi'nde (1926-1989) 1920'lerde harcamaları kısmak için yöneticiler ipek üretimine ağır vergiler koymuştur. Kadınlar eski kimonolarını tekrar dizayn ederek, kendilerine kimono dikmişlerdir. II. Dünya Savaşından sonra Japon ekonomisi tekrar düzelmeye başlamıştır. Bu dönemde kimono kalıbı sabit kalmış fakat Avrupa ve Amerika modası kimono motif ve desenlerini etkilemiştir. Fabikalarda çoklu üretimin sağlanmasıyla, kimono daha fazla elde edilebilir bir giyim hâline gelmiştir. Giyen kişinin yaşına, statüsüne ve mevsimlere göre kimononun renkleri ve kuşakların desenleri çağa ayak uydurmuştur. Eski kimonoların günümüze kadar bozulmadan gelmesinin en büyük sebebi, yıpranmış kimonoların ikinci el mağazalarında satılarak uzun süreli korunması ve saklanmasıdır. Heisei Dönemi'nde (1989-halen) günümüzde her Japon bayanın evinde genç kızlığa girme kutlaması töreni ve düğün töreni için giymeyi planladığı iki tane kimonosu vardır. Eskiden her gün giyilen kimono artık özel günler dışında giyilmemektedir (Imperatore ve Maclardy, 2001; 24-26).

Günümüzde aikido ve kendo gibi Japon dövüş sanatlarında dövüşürken rahatlık sağlama amacıyla erkeklerin giydiği bölümlü ya da bölümsüz uzun etekliğe benzer pantolonlara *hakama* denir. Eski zamanlarda hakama, samuravların kılıçlarını kullanırken hareket rahatlığı sağladığı için çok tercih edilirdi (Ayrıncımar, 2010; 50). Törenlerde hakama giyen samuraylar, yolculuğa çıktıklarında dar paçalı pantolon giyer, savaşta zırh, ok ve yay taşırlardı (Günay, 1986; 32).

Kimono Aksesuarları

Kimono'nun birçok aksesuarı vardır. Uzun kollu içlik olarak giyilen iç giysiye *nagajuban* denir. Kadın kimonolarında genelde beyaz, kırmızı, pembe veya turuncu renkte ipek kumaştan üretilir (Imperatore ve Maclardy, 2001; 32). *Nagajuban*ın üzerine giyilen kimonodan sadece yaka kısmı gözüktür. Erkek kimonoları genellikle koyu renkte olduğu için erkekler için dikilen iç giysinin yaka desenleri samuray miğferleri, *ejderhalar*, doğa manzaraları ve uğurlu hayvanlardır. *Geta* kimono ile kullanılan sandalettir. Samandan örülmüş olanlarına *waraji*; kumaş, deri ya da ottan yapılmış sandaletlere ise *zori*, sandaletle giyilen çoraba ise *tabi* denir. *Sukiya-bukuro* kimono ile kullanılan çantaya verilen isimdir (Imperatore ve Maclardy, 2001; 137). İpek çiçekler, tahta taraklar ya da yeşim taşından tokalardan oluşan geleneksel saç süslemelerine *kanzashi* adı verilir. Kimononun belden saran kuşağı *obi* olarak adlandırılır. *Obi-ime* ise kimono kusağının üzerine bağlanan ipdir (Imperatore ve Maclardy, 2001; 136). Erkek kimonoları ile kadın kimonoları arasındaki en önemli fark erkeklerin kullandığı kuşak daha dar olması ve arkadan sade bir düğümle bağlanmasıdır (Ayrıncımar, 2010; 85). *Haori* kimonunun üzerine giyilen kalçaya kadar uzanan cekettir. *Haori* Japonca'da "katlanmış kanat" demektir. Eskiden sadece erkekler kullanırken, Edo döneminde bayanlar tarafından da kullanılmaya başlanılmıştır (Imperatore ve Maclardy, 2001; 140). *Haori-imo* haorinin üzerine bağlanan püsküllü ve örgülü bağdır. Genelde dikdörtgen yakalı olan *michiyuki* kimononun üzerine giyilen Japon geleneksel paltosudur (Imperatore ve Maclardy, 2001; 161). Japonca'da *sensu* denilen yelpaze askerler ve devlet adamlarının sık kullandığı kimono aksesuarıdır (Ayrıncımar, 2010; 50). *Yelpazeler* Japon kültüründe kişinin mesleğini belli eden bir kimlik olma özelliği taşırlar.

Kimono Kumaş Desenleri ve Renkleri

Siyah, lacivert ve koyu yeşil bazen de kahverengi erkek kimonolarında en çok kullanılan renklerdir. Erkek kimonolarının kumaşları genellikle mattır. Kadın kimonolarının renkleri giyilen ortama ve giyen kişinin yaşına göre değişiklik gösterir. Kadın kimonosunun resmiyet derecesini genellikle kumaşın cinsi, deseni ve rengi belirler. Resmiyet derecesi aksesuarların tipi ve rengiyle aynı zamanda da kumaşın cinsiyetle alakalıdır. Genç kadınların kimonosu canlı renklerden oluşurken daha yaşlı kadınlarınki oldukça koyu renkli ve daha fazla işlemelidir. İpek, kimonolarda en çok kullanılan kumaş türüdür. Pamuklu ve polyester kumaşlardan yapılan kimonolar da gündelik amaçlı kullanılmaktadır. Tek bir top kumaştan üretilen kimonolar, genelde başka bir teki bulunmaz ve standart bedendir. Kimonoların birçoğu el yapımıdır ve kumaşları elde dokunur ve boyanır.

Japon şiirinde mevsimleri ifade etmek için kullanılan kelimelere kigo denir. Japon şiiri haiku yazan şairler, mevsim kelimelerinin listesini içeren saijiki adlı referanslardan yararlanırlar. Kimonoların üzerindeki desenler saijiki listesinde geçen mevsim kelimelerine göre üretilir. Kadın kimonolarının üzerindeki desenler dört mevsime göre farklılık gösterir. Örneğin; kiraz çiçeği baharı, süsen çiçeği yazı, akçaağaç yaprağı son baharı, Amerikan tropikal orkidesi (Cattleya) kışı simgelemesi açısından mevsim kelimelerine birer örnek teşkil edebilir (Nitanai, 2017; 2-6). Kyoto Antik Kumaş Koruma Topluluğu'nun (Kyoto Antique Fabric Society) kurucusu Keiko Nitani tarafından hazırlanmış kimono kumaşları üzerindeki desenlerin mevsimlere göre sınıflandırıldığı ve desenlerin anlamlarının bulunduğu *Kimono Design* adlı 2017 Turtle Yayınevi basımlı kitap, kimono kumaşlarının desenlerine ilgi duyan araştırmacılar için geniş bir referans olma özelliği taşır.

Kimononun Kullanım Alanları

Günümüz kimononun giyilmesi geleneksel kimonoyla karşılaştırıldığında daha kolaydır. Festivallerde sosyalleşmek için giyilen kimonolar yalnızca bir ya da iki kattan ve gizli ikinci yakadan oluşur. Resmi olmayan bu kimonolar basit desenli veya tek renkli kuşaklarla bele bağlanır. Tam takım resmi kimonolar genellikle gelinler, geyşalar, hostesler tarafından veya çok resmi günlerde giyilir. *Junihitoe*, geçmişte ve günümüzde sarayda imparatorluk düğünü ya da taç giyme törenleri gibi resmi törenlerde giyilen on iki katlı kimonodur (Imperatore ve Maclardy, 2001; 23).

Kimono düğünlerde, çay törenlerinde, yılbaşı törenlerinde, cenaze törenlerinde ve geleneksel günlerde sosyal ortamlarda giyilir. Günümüzde günlük hayatta kimono giyenler genellikle geleneklerine bağlı ileri yaşta Japonlar ve Budist rahiplerdir (Güvenç,2010;90). Geleneksel Japon düğününde gelin kırmızı beyaz atlastan bir kimono, damat beyaz astarlı, gri kuşaklı siyah ipek bir kimono giyer (Güvenç, 2010; 91).

Her yıl 15 Kasım'da düzenlenen *Shichi-Go-San (Yedi-Beş-Üç) Festivali*'nde Japonlar kimono giyerler. Bu festivalde uğur getirdiği için tek sayı olan üç-beş yaşlarındaki oğlan ve üç-yedi yaşlarındaki kız çocukları ailelileri tarafından Japon tapınaklarına götürülür. Çocuklara festivalde bin yıl şekeri anlamına gelen *chitose-ame* denilen ince uzun kırmızı renkte şekerler; uzun yaşamı simgeleyen kaplumbağa ve turna resimleri olan kapta, sağlıklı yaşam sürmeleri dilenerek dağıtılır. Erkek çocuklar hakama, kız çocuklar kimono giyerek fotoğraf stüdyolarında fotoğraf çektirirler. Japonların kimono giydiği diğer bir etkinlik ise *Bon Odori Festivali* veya diğer adıyla *Obon Festivali*'dir. Japonya'da ve diğer Budist ülkelerde 15 Temmuz'da kutlanır. Bu günlerde ölen atalarının ruhlarının evlerini ziyaret ettiklerine inanılır. Bu yüzden evin çevresi, bahçe ve odaları titiz bir şekilde temizlenir. Ölen kişinin mezarı ziyaret edilir. Yol göstermek amacıyla fenerler yol boyunca asılır. Evde ise ruhlara sunu olarak hazırlanmış yiyecekler hazırlanır. Japonlar toplu olarak sadece yazın giyilen kimono çeşidi olan *yukata*

giyerler ve *bon-odori* denilen geleneksel Japon dansı yaparlar. Yukata kelimesi denilen kaplıcadan sonra giyilen bornoz olan *Yukata-bira* kelimesinin kısaltılmış hâlidir.1800'lerde rahipler arınmak için kaplıcalara girerlerdi ve ilk baslarda ipekten yapılan yukata, suya daha dayanıklı malzeme olan pamuktan yapılmaya başladı. Kullanımı kimonoya göre daha konforlu olduğu için rahipleri takiben soylu ve askeri kesim de yukata giymeye başlamıştır. Fabrika yapımında çoklu üretimi geçildiği ve kimonoya göre maliyeti daha düşük olduğu için yukata, ilerleyen yıllarda herkes tarafından giyilen günlük giysi hâline gelmiştir (Cliffe, 2017; 27). Günümüzde de birçok kaplıcada banvodan sonra bornoz gibi kurulanmak amacıyla yukata kullanılır. Yukata kullanım açısından kimonodan daha rahat olduğu için yaz aylarında festivallerde giyilir. Bayan yukataları çiçek ve doğa desenlerinden üretilirken, erkek yukataları daha çok geometrik desenlerden üretilir (Imperatore ve Maclardy, 2001; 30).

Edo Dönemi'nde Japonya'da var olan son feodal askeri hükümet olan Tokugawa Shoğunluğu döneminde kadınlar arasında moda olan boyun dekoltesi ve yürürken önden eteğin açılmasıyla ayak bileklerinin görünmesini sağlayan yırtmacı müstehcen bulan dönemin Hristiyan Batılı gözlemcilerinin eleştirilerine maruz kalmıştır. Bu eleştirilere karşısında hassasiyet gösteren ve Batı tarzı medeni davranışa duyarlı olan reformcu Japonlar daha iddiasız, koyu renkli, önden açılmasın diye vücuda sıkı sarılmış ve yürümede kolavlık sağlamak için etekleri kısaltılmış bir kimono modelini kadınlara sunmuşlardır (Esenbel, 2000; 24).

Kimono Hakkında Bilgi Veren Kitaplar

Japon edebiyatının ilk romanı olan aristokrat kadın yazar Murasaki Shibiku tarafından 11. yüzyılda yazılan *Genji Monogatari* adlı roman, Heian döneminin saray yaşantısı ve kimono giyim şekli hakkında tanıtıcı açıklamalar ve resimler içerdiği için arşiv özelliği taşıması sebebiyle çok özel bir eserdir (Imperatore and Maclardy, 2001; 23).

Fransız yazar Auguste Racinet'in (1825-1863) Antik Çağ'dan 19. yüzyıla dünya kostüm tarihini betimlediği ve giyim arşivi niteliği taşıyan kitapta; 99'dan 105'e kadar olan levhalarda, Japonların sosyal statülerine göre saray-kırsal kesim, iç-dış mekan giyim kuşamı hakkında bahsi geçen yüzyılı anlatan resimlere ulaşmamız mümkündür (Racinet, 2016; 151-180).

² <https://www.japanvisitor.com/japanese-festivals/shichi-go-san> (İ.E.T: 1 Aralık 2018).

3

Meiji Dönemi'nde, Japonların kimonosu da Batılılaşmaya maruz kalmış ve bu döneminin kadın kimonoları reform geçirmiştir. 1853 yılında amirallik yetkisi olan deniz subayı Amerikalı Matthew Perry ticaret yapmak amacıyla dört gemiyle Tokyo limanına vararak, Japon kültürünün Batılı ülkelere tanıtılmasına vesile olmuş ve bu dönemden sonra Avrupalı ve Amerikalı ressamlar Japon kültüründen ülkelerine gelen ürünlerin üzerinde gördükleri figürler vasıtasıyla etkilenmişlerdir. İzlenimci ressamların resimlerinde; *Japonizm Akımı* olarak adlandırılan Japon kültürünün Batılı sanatçıları etkilemesi akımı, kimono giydirilen Batılı kadınların resmedilmesiyle görülür. Örneğin; James Tissot'ın *La Japonaise au bain* (1864) ve Piere Auguste Renoir'ın (1882) *Madame Heriot* adlı eserlerinde Japon kültürünün sembolü olarak kimononun, Batı sanatını etkilemiş olduğunu görmekteyiz (Milhaust, 2016; 141-143).

³ Auguste Racinet, **The Costume History**, Taschen, 2016, s:178.

4

Sonuç

Kimono ecmisten unümüze hâlâ popülerliğini kaybetmeden kullanılmakta olan Japonlara özgü bir kıyafettir. Japonlar eleneklerine bağlı bir halk olduğu için her konuda olduğu gibi giyim kuşam konusunda da örf ve adetlerini sürdürmüşler ve modern zamanlara taşımışlardır. 19. yüzyıldan sonra Avrupalı tüccarlar tarafında Avrupa'ya götürülen kimonolar Avrupa sanat tarihinde görülen Japonizm Akımı'nın simgesi olarak, Batılı sanatçılar tarafından resim ve fotoğraf sanatında faydalanılmıştır. Kimonolar ünün modasına uygun olarak ünümüzde de giyilen giysiler olarak kullanılmakta, Japon kültürünü yansıtan bir karakterle tüm dünyayı etkilemeye devam etmektedir.

⁴ Terry Satsuki Milhaust, **Kimono A Modern History**, Reaktion Books, 2016, s:143.

Ekler

Amerikan tropikal orkidesi (Cattleya) desenli kimono; Kış aylarında giyilmek için kullanılan kimono deseni olarak üretilmiştir. 1906 yılından sonra Japon geleneksel çiçeklerinin yanı sıra sanatçılar Batı coğrafyasına ait çiçekleri de kimono desenleri arasında kullanmaya başladılar (Nitanai, 2017: 291).

Zori; Kimono ile giyilen geleneksel Japon sandaletidir (Kawakatsu, 1936: 38).

Tabi; Japon geleneksel sandaleti geta ya da zori ile giyilen orap (Imperatore ve Maclardy, 2001; 135).

Geta; Lake kaplama kimono sandaleti (Imperatore ve Maclardy, 2001; 135).

Sensu; Japon geleneksel yelpazesi; kimono kuşağının içinde taşınır, hem kadın hem de erkekler tarafından kullanılır (Imperatore ve Maclardy, 2001; 138).

Miyabi; üzeri kumaş çanta (Sukiya-bukuro: kimono ile kullanılan çanta) ile kaplanmış küçük dikdörtgen bambu sepet (Imperatore ve Maclardy, 2001; 137).

Obi-jime, kimono kuşağının üzerine bağlanan ip (Imperatore ve Maclardy, 2001; 136).

Obi; kimonoyu bağlamak için kullanılan bel kuşağı (Kawakatsu, 1936, 43)

Nagajuban; kimononun içine giyilen iç giysi (Imperatore ve Maclardy, 2001; 34).

Haori; kimononun üzerine giyilen ceket (Imperatore ve Maclardy, 2001; 148).

Yukata; Yaz aylarında giyilen pamuk kimono (Imperatore ve Maclardy, 2001; 31).

Geleneksel Japon seremonisi kimonosu (Kawakatsu, 1936, 33).

Uchikake; Edo Dönemi'nde giilmeye başlanan kabartma desenli kimono, günümüzde düğün törenlerinde giyilir(Imperatore ve Maclardy, 2001; 178 ve 185).

Michiyuki; kimonoğun zerine giyilen Japon geleneksel paltosudur(Imperatore ve Maclardy, 2001; 161).

Gelinin başında sa ssleme sanatı; kanzashi rneęiyi, Japon dğn kimonosu giymiş ift (Bugnk Japonya, 1989;115).

Geleneksel Japon sahne sanatı Kabuki Tiyatrosu için giyilen kimono örneği (Bugünkü Japonya, 1989;150).

Japon geleneksel çay töreninde kimono giymiş kadınlar (Güvenç, 2010;160).

Hakama; *Kyudo*(okçuluk), *Kendo* ve *Judo* gibi geleneksel Japon sporlarında rahat olması açısından giyilen pantolon (Bugünkü Japonya, 1989;86).

KAYNAKÇA

Avramınar SK (2010). “17.-18. vüsvıl Döneminde Osmanlı Kaftanları ve Japon Kimonoları Üzerine Karşılaştırmalı Çözümlemeler”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi.

Cliffe S (2017) *The Social Life Kimono: Japanese Fashion Past and Present*, Bloomsbury.

Esenbel S (Bahar 2000). “Türk ve Japon Modernleşmesi: ‘Uygarlık Süreci’ kavramı açısından bir mukayese”, *Toplum ve Bilim*, Bahar Sayı:84, s:18-15.

Günay R (1986). *Tarihsel Gelişim İçinde Japon Kültür ve Sanatı*, Yıldız Üniversitesi, Yayınları.

Güvenç B (2010). *Japon Kültürü*, Boyut Yayıncılık.

Imperatore C, Maclardy P (2001). *Kimono Vanishing Tradition, Japanese Textiles Of The 20th Century*, A Schiffer Book.

Japon Festivalleri, <https://www.asialogy.com/japon-festivalleri/>, (İ.E.T: 17Mayıs 2018).

Kahraman S (2016). “Japon Kimonolarının Geçmişten Günümüze Etkisi”, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Kawakatsu K (1936). *Kimono*, Tourist Library:13.

Milhaust TS (2016), *Kimono A Modern History*, Reaktion Books.

Nitanai K (2017). *Kimono Design, An Intorduction to Textiles and Patterns*, Tuttle Publishing.

Racinet A (2016). *The Costume History*, Taschen.

Uluslararası Eğitim Enformasyon Merkezi (1989). *Bugünkü Japonya*, Japonya Büyükelçiliği, Ankara.